

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานสอบสวนต่อการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวน ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหลักการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน ศึกษาบทบาทของพนักงานสอบสวนต่อ ารพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน พ .ศ.... ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวนในอนาคต

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และศึกษาประกอบกับทฤษฎี และแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยคดีอาญา การประนีประนอมข้อขัดแย้ง หลักการตามกระบวนการเชิงสมานฉันท์ หลักนิติธรรม การผันคดีอาญา แนวคิดเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย หลักการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน

จากสภาพปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Process) ของประเทศไทย เกิดจากปริมาณคดีที่เกิดขึ้นมีจำนวนมากและขาดมาตรการในการกั้นคดี ซึ่งก่อให้เกิดสภาพปัญหาความแออัดในเรือนจำ โดยปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวมิใช่ปัญหาของระบบราชทัณฑ์ แต่เป็นปัญหาในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ไขเพื่อหาแนวทาง กำหนดรูปแบบและมาตรการ ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นอัยการและศาล เพราะในปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำผิด มิใช่แต่เพียงการลงโทษเพื่อการแก้แค้นและจะเกิดผลดีเสมอไป โดยเฉพาะเพื่อเป็นการลดปริมาณคดีเล็กๆ น้อยๆ หรือคดีที่ผู้กระทำผิดไม่สมควรรับโทษจำคุก เพราะจะส่งผลกระทบต่อสถานะทางสังคม ทำให้เกิดรอยมลทิน (Stigma) เสมือนเป็นตราบาปทางสังคม จึงเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยนำแนวคิดหลักของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ความยุติธรรมเชิงฟื้นฟู (Restorative Justice) มาเป็นหนึ่งในหลักการที่สำคัญต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ด้วย

ดังนั้น พนักงานสอบสวนในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเมื่อคดีอาญาเกิดขึ้น และมีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างใกล้ชิด เห็นควรมีบทบาทในการหารูปแบบและไกล่เกลี่ยให้ยุติได้ในชั้นพนักงาน

สอบสวน เพื่อช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลและผู้ต้องขังล้นเรือนจำจากผลการศึกษาร่างพระราชบัญญัติ
ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน พ.ศ... เพื่อนำมาปรับใช้เป็นบทบาทพนักงานสอบสวน
ของไทย คือ

ตามประมวลกฎหมายอาญา กำหนดประเภทของความผิดที่เป็นหลักใหญ่ๆ ไว้ 3 ประเภท
คือ ความผิดอันยอมความได้ ความผิดอันยอมความไม่ได้ ความผิดลหุโทษ ด้วยการแยกประเภท
ของความผิดนี้ เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นทำให้พนักงานสอบสวนตกอยู่ในฐานะผู้ไกล่เกลี่ยโดยปริยาย
พนักงานสอบสวนพยายามที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่กรณีตกลงกันในความผิดที่สามารถตกลงกันได้
หรือทำให้เสร็จสิ้นไปได้ในขอบเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน เมื่อสามารถตกลงกันได้ จะทำ
บันทึกข้อตกลงเป็นหนังสือไว้เป็นหลักฐาน พนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยที่อยู่ใน
สองสถานะคือ ไกล่เกลี่ยให้ผู้กระทำผิดจ่ายค่าเสียหายและค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายและจ่ายค่าปรับ
ให้แก่รัฐตามกฎหมาย เมื่อทุกฝ่ายยินยอมและตกลงกันแล้ว เรื่องก็เป็นอันเสร็จสิ้นไป ดังปรากฏตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 มาตรา 38 และมาตรา 39 โดยพนักงานสอบสวน
มีโอกาสเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเสมอ โอกาสในการที่จะประสบผลสำเร็จในการไกล่เกลี่ยจะมีพอสมควร
เพราะในชั้นพนักงานสอบสวนกฎหมายให้อำนาจไว้ข้างต้น

สอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เป็นกระบวนการในการแสวงหาความ
ยุติธรรมที่มีกระบวนการรูปแบบการปฏิบัตินอกเหนือจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ใช้
แนวคิดการหันเหคดีออกจากศาล กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เช่นร่างพระราชบัญญัติไกล่
เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวน ที่มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้ผู้เสียหายและผู้ต้องหาได้มีโอกาส
ประนีประนอมยอมความกัน เกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
ความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี เป็นการละเว้นโทษให้
ผู้กระทำความผิด โดยคณะกรรมการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวน ด้วยการกำหนดเงื่อนไขว่าผู้ต้องหา
จะต้องสำนึกผิดอย่างจริงใจเกี่ยวกับความผิดที่ได้ก่อขึ้นและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม
ของตนเอง รวมทั้งจะต้องมีการชดเชยค่าเสียหายเพื่อเยียวยาแก่เหยื่อ และการทำางาน บริกราสังคม
หรือชุมชน

พนักงานสอบสวนมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากสามารถยุติข้อพิพาททางอาญาในชั้น
สอบสวน โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล โดยเป็นคนกลาง หรือคณะกรรมการเข้ามาเป็นผู้ทำการไกล่
เกลี่ย โดยมีผลดีมากกว่าผลเสีย คือ ลดการนำคดีขึ้นสู่ศาล ประหยัดเวลา และงบประมาณภาครัฐ ทำ
ให้เหยื่อได้รับโอกาสในการเยียวยาโดยเร็ว และหากสามารถตกลงกันได้ในชั้นสอบสวน ก็เป็นผลดี
ต่อตัวผู้กระทำผิดที่ไม่ต้องมีประวัติการต้องหาคดีอาญาติดตัว ทำให้ทุกฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์
ร่วมกัน แต่ควรมีผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแต่งตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะ แยกจากพนักงานสอบสวนที่

ปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ เพราะพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนพยานหลักฐาน รวมถึงการ ใช้มาตรการบังคับ การจับ ควบคุม และปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ยังขาดมาตรการในการควบคุมโดย องค์การภายนอกที่มีประสิทธิภาพ อันทำให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมาย กำหนด และการที่พนักงานสอบสวน เป็นข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่อยู่ใต้ การบังคับบัญชาของฝ่ายการเมืองโดยตรง แ ละไม่มีกฎหมายที่จะประกันความเป็นอิสระในการ ปฏิบัติหน้าที่ พนักงานสอบสวนจึงมักประสบปัญหาการถูกแทรกแซงในการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลต่อ ความรู้สึกและศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะต่อการสอบสวน

นอกจากนี้ระยะเวลาที่เป็นกรอบควบคุมการทำงาน of พนักงานสอบสวน ก็มีผลสำคัญ ต่อการสอบสวน กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 บัญญัติให้เริ่ม การสอบสวนโดยไม่ชักช้าแล้ว ยังมีมาตรการตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา เป็นเครื่อง ควบคุมให้พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนให้เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย เมื่อการสอบสวนที่รวดเร็วแต่ต้องการความรอบคอบ จำต้องใช้ความพยายาม ความรู้ความสามารถ เพื่อความสมบูรณ์และละเอียดรอบคอบของสำนวนการสอบสวน และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูก กล่าวหาและผู้เสียหาย แต่จากการที่ปริมาณสำนวนคดีในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนแต่ ละคนมีจำนวนมาก ความเร่งรีบทำการสอบสวนหรือใกล้เกลื้อนให้เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาจึงมี ผลต่อความละเอียดรอบคอบของการสอบสวน ทั้งการที่พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ต่อความยุติธรรมในเบื้องต้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น ทั้งพนักงานอัยการ ผู้พิพากษา อัตราเงินเดือนของพนักงานสอบสวนนั้นน้อยมาก ทั้งที่งานของพนักงานสอบสวนเป็นงานที่จะต้อง ดำเนินการตั้งแต่การเริ่มรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อรับคดีไว้จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปจนกว่าจะ เสร็จสิ้น และดำเนินการสอบสวนหรือหาพยานเพิ่มเติมตามที่พนักงานอัยการสั่ง พนักงานสอบสวน ก็ต้องรับผิดชอบในความ เป็นธรรมของคู่กรณี แต่ค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่อันไม่เหมาะสม กับหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้เกิดปัญหาการแสวงหาช่องทาง หาผลประโยชน์จากประชาชน หรือผู้เกี่ยวข้องในคดีโดยทุจริต เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่กรณี

ปัญหาและอุปสรรคของร่างพระราชบัญญัติใกล้เกลื้อนคดีอาญา ในชั้นสอบสวน พ.ศ... ยัง พบว่าการใกล้เกลื้อนในรูปของคณะกรรมการหากมีคณะกรรมการมากเกินไป อาจมีอุปสรรคและ อุปสรรค คือ เกิดความยุ่งยากในการประสานงานให้คณะกรรมการเข้าร่วมพิจารณาใกล้เกลื้อนข้อ พาท และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับพนักงานสอบสวนมากยิ่งขึ้น ขึ้น ปัญหาภาพลักษณ์ของตำรวจกับความไม่เชื่อถือของประชาชน จะทำให้ขาดความเชื่อมั่นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำหน้าที่ใกล้เกลื้อนอย่างเป็นกลาง ได้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และปัญหา จากสังคมที่อาจไม่ยอมรับว่าผู้กระทำผิดจะปฏิบัติตามเงื่อนไขในการใกล้เกลื้อนได้จริง นอกจากนี้

ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับประเภทคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ และปัญหาด้านงบประมาณในการติดตาม สอดส่องดูแล เพื่อให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขในการไกล่เกลี่ย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานสอบสวนต่อการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหลักการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน ศึกษาบทบาทของพนักงานสอบสวนต่อร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน พ.ศ... และทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวนในอนาคต ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีการประชุมสัมมนาให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน พ.ศ...
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรจะแต่งตั้งพนักงานสอบสวน ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาโดยตรง โดยแยกจากพนักงานสอบสวนที่ทำการสอบสวนคดีอาญาตามปกติ เพื่อให้ไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับพนักงานสอบสวนมากเกินไป
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจและบุคคลผู้ที่จะมาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน ให้มีความรู้ และทักษะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวนให้มีความรู้ และทักษะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และขึ้นทะเบียนผู้ผ่านการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ ไกล่เกลี่ย
4. รัฐควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อเป็นค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และค่าใช้จ่ายอื่นในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
5. ควรศึกษาบทบาทของพนักงานสอบสวนต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน ภายหลังจากร่างพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน พ.ศ... เมื่อมีผลบังคับใช้แล้ว
6. ควรศึกษาเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน โดยแยกศึกษาเกี่ยวกับความผิดแต่ละประเภท
7. ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้การไกล่เกลี่ยคดีอาญาชั้นสอบสวนประสบความสำเร็จ โดยศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งจะได้รายละเอียดมากกว่า